

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Prověřování trestné činnosti na úseku
spotřebních daní z tabáku a tabákových
výrobků celní správou**

Bakalářská práce

**Customs investigation of criminal activities in the field of excise
duties on tobacco and tobacco products**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Zuzana Skružná Haunerová

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Prověřování trestné činnosti na úseku spotřebních daní z tabáku a tabákových výrobků celní správou“ jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Mostě, dne 01.03.2022

.....

Zuzana Skružná Haunerová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Vratislavu Dvořákovi, Ph.D. (vedoucímu bakalářské práce) za odborné konzultace, které mi pomohly vypracovat tuto bakalářskou práci.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na prověřování trestné činnosti na úseku spotřebních daní celní správou. Účelem vypracování bakalářské práce je poskytnutí základních informací o komoditě tabákových výrobků, spotřebních daních a daňových únicích na úseku spotřebních daní z tabákových výrobků, které prověřují policejní orgány celní správy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tabákové výrobky * Celní správa * operativně pátrací činnost * spotřební daně * daňový únik * tabák

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on the investigation of criminal activity in the field of excise duties by the customs administration. The purpose of the bachelor thesis is to provide basic information about the commodity of tobacco products, excise taxes and tax evasion in the field of excise taxes on tobacco products, which are examined by the police customs authorities.

KEYWORDS

Tobacco products * Customs administration * operational search activity * excise duties * tax evasion* tobacco

Obsah

Úvod	7
1. Teoretická část	8
1.1. Daň a daňový únik	8
1.1.1. Daň	8
1.1.2. Daňový subjekt	9
1.1.3. Správce daně	9
1.1.4. Daňový únik	10
1.2. Spotřební daně	10
1.2.1. Historie spotřebních daní	10
1.2.2. Druhy spotřebních daní	11
1.2.2.1. Minerální oleje	11
1.2.2.2. Líh	11
1.2.2.3. Pivo	12
1.2.2.4. Víno a meziproducty	12
1.2.2.5. Tabákové výrobky	12
1.2.2.5.1. Tabákové nálepky	14
1.2.2.5.2. Historie cigaret v České republice	14
1.2.2.5.3. Výroba cigaret	15
1.2.3. Tabák	15
1.2.3.1. Pěstování tabáku	16
1.2.3.2. Sklizení tabáku	16
1.2.3.3. Sušení tabáku	17
1.2.3.3.1. Druhy sušení	17
1.2.3.3.2. Způsoby sušení	17
1.2.3.3.3. Fáze sušení	18
2. Praktická část	19
2.1. Pašování a padělání tabákových výrobků	19
2.2. Operativně pátrací činnost Celní správy	24
2.2.1. Operativně pátrací činnost u Celní správy	25
2.2.2. Podpurné operativně pátrací prostředky dle zákona o CS	25
2.2.2.1. Krycí prostředky	25
2.2.2.2. Krycí doklady	26

2.2.2.3.	Zabezpečovací technika	26
2.2.2.4.	Zvláštní finanční prostředky	26
2.2.2.5.	Informátor	27
2.2.3.	Operativně pátrací prostředky dle trestního řádu	27
2.2.3.1.	Předstíraný převod	27
2.2.3.2.	Sledování osob a věcí	28
2.2.3.3.	Použití agenta	28
2.2.3.4.	Odposlech a záznam z telekomunikačního provozu	29
2.2.4.	Trestné činy v oblasti SPD z tabákových výrobků	31
2.2.4.1.	Zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby	31
2.2.4.2.	Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech	32
2.2.4.3.	Padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazující plnění poplatkové povinnosti	33
2.2	Mezinárodní spolupráce	33
2.2.1.	Evropský úřad pro boj proti podvodům OLAF	33
2.2.2.	EUROPOL	34
2.3.	Prověřování trestné činnosti celní správou	34
2.3.1.	Zahájení prověřování	34
2.3.2.	Skončení prověřování	36
3.	Závěrečná část	38
3.1.	Příklady z praxe záchytů nelegálních tabákových výrobků	38
3.2.	Návrhy ke zlepšení činnosti celních orgánů	41
4.	Závěr	44

Přílohy

Seznam použité literatury

ÚVOD

Bakalářská práce přibližuje pojem spotřebních daní, jejich zakotvení v zákoně č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních a dále jejich historii a rozdělení dle komodit. Další podtéma se věnuje přímo komoditě tabákových výrobků, jejich druhů, pěstování tabáku a výrobě cigaret. V praktické části jsou analyzovány paragrafy trestných činů, které se vyskytují na úseku spotřebních daní. Tyto trestné činy jsou zakotvené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Policejní orgány celní správy se v rámci fáze prověřování zabývají § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, dále pak § 244 Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží a v neposlední řadě § 245 Padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti. Těmito trestnými činy v oblasti hospodářské kriminality se zabývají orgány činné v trestním řízení, mezi které se řadí Policie České republiky, soud, státní zástupce a také policejní orgán celní správy, avšak pouze do skočení fáze prověřování v trestním řízení. V bakalářské práci jsou rozebírány postupy policejního orgánu celní správy ve fázi prověřování, jejich prostředky a oprávnění, které mají jak podle zákona 40/2009 Sb., trestní zákoník, ale i podle zákona č. 17/2012 Sb., zákon o Celní správě. V další kapitole bakalářské práce je přiblížena mezinárodní spolupráce v odhalování organizované trestné činnosti, ve které je mimo jiných zástupců i styčný důstojník jako zástupce za celní správu České republiky.

V závěru této práce jsou navržena dílčí opatření ke zlepšení prověřování trestné činnosti u celní správy. Návrhy vychází z mé praxe a mých poznatků.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Daň a daňový únik – pojmové vymezení

1.1.1. Daň

Daň je zákonem daná platba do veřejného rozpočtu, která se pravidelně opakuje. Povinnost placení daní vyplývá ze zákona. Platba daně je nevratná, tudíž zaplacenou daň si nelze nárokovat zpět. Nerovnost placení daně spočívá v neexistenci nároku na protiplnění za zaplacenou daň v podobě veřejného statku či peněžního transferu. Platba daně je neúčelová, tím pádem daňový poplatník nemůže ovlivnit, jak budou zaplacené daně využity. Hlavním důvodem daní je tedy získání finančních prostředků do pokladny, které pak slouží k financování funkcí státu a veřejné správy.¹

Daně se rozlišují na daně přímé a daně nepřímé. Daně přímé platí poplatník na základě své pracovní mzdy nebo důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiný subjekt. Výše přímé daně je tedy poplatníkovi známá. Jde tedy především o daně z důchodu, daně majetkové, daně z hlavy.² U daní nepřímých se jedná o platbu daně prostřednictvím navýšení kupní ceny zboží, kdy daň odvádí prodávající, ale ve skutečnosti jí platí kupující. Mezi daně nepřímé řadíme spotřební daně, daň z přidané hodnoty, ekologické daně a také clo.

Daně mají pět hlavních funkcí– fiskální funkce, alokační funkce, funkce redistribuční, funkce stabilizační a funkce stimulační. Fiskální funkce je základní funkcí daní a znamená získávání prostředků do veřejného rozpočtu. Alokační funkce znamená možnost poskytnout finanční prostředky státem tam, kde jsou potřeba. Další funkcí je funkce redistribuční, která zajišťuje přerozdělování sociálních příjmů mezi bohatými a chudými, čímž se zajišťuje sociální stabilita obyvatelstva. Stabilizační funkce pomáhá při výkyvech v ekonomice, kdy daně pomáhají nastartovat ekonomiku, či vytvářejí rezervu na „horší časy“. Stimulační funkce může být pozitivní stabilizací, kdy se osobě sníží daně za předpokladu splnění podmínek např. při vytvoření nových

¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3. str. 15-16

² KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3. str. 20

pracovních míst nebo negativní stabilizace mezi které právě patří spotřební daně z cigaret a alkoholu.³

1.1.2 Daňový subjekt

Podle zákona 280/2009 Sb. daňového řádu je daňovým subjektem dle § 20 osoba, která je povinná strpět, odvádět nebo platit daň. Osoby rozlišujeme na poplatníky a plátce daně. Pro vysvětlení poplatníkem daně je osoba jejíž příjem nebo majetek je dani podroben. Plátcem daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkem pod svou majetkovou odpovědností.⁴

1.1.3 Správce daně

Dle daňového řádu je správcem daně pověřen správní orgán nebo jiný státní orgán, kterému je na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní.⁵ Správce daně tedy vede daňová řízení, provádí vyhledávací činnost, kontroluje plnění povinností osob zúčastněných na správě daní, vyzývá ke splnění povinností daných zákonem, zabezpečuje placení a výběr daní.⁶ Činnost správce daně je vykonávána prostřednictvím úředních osob, které jsou zaměstnanci správce daně nebo jsou zákonem oprávněné výkonem pravomocí správce daně. Úřední osoba se musí při správě daní prokazovat služebním průkazem, popřípadě jiným způsobem prokázat příslušnost ke správě daní.⁷ Správcem daně je územní finanční orgán – finanční úřad. Při správě spotřebních daní je správcem daně Celní úřad.

³ FIALOVÁ, H. a FIALA, J. *Ekonomický výkladový slovník*. 9. aktualiz. Vydání. Praha: A plus, 2011. ISBN 978-80-903804-5-5. str.31

⁴ § 20 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵ § 10 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶ § 11 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷ § 12 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

1.1.4 Daňový únik

Za daňový únik se dá považovat situace, kdy se daňový poplatník vyhýbá placení povinných daní, buď je tak prováděno úplně, nebo jen částečně. Daňový únik, který tímto vznikne, je buď daňovým únikem legálním, nebo nelegálním. Legální daňový únik může být proveden daňovou výhodou např. rozdělení firmy na menší jednotky nebo daňovou úsporou např. uplatnění slev, odpisy, společné zdanění manželů. Nelegálního daňového úniku se poplatník dopouští při úmyslném porušení zákona. Vystavuje fiktivní doklady, neoprávněně využívá daňových výhod v podobě využívání různých slev na dani, dále pak jsou daňové úniky páčány nesprávným vyčíslením nákladů poplatníka nebo vykazováním nereálných nákladů v daňovém přiznání. Nelegální daňový únik však může vzniknout i neúmyslně – nevědomostí či neznalostí poplatníka, kdy není srozuměn s daňovým řádem v České republice.

1.2. Spotřební daně

Spotřební daně jsou rozděleny do pěti hlavních skupin – minerální oleje (dříve nazvaná uhlovodíková paliva a maziva), alkoholické nápoje (líh, pivo, víno a později i meziprodukty) a tabákové výrobky. Spotřební daně řadíme mezi nepřímé daně v České republice. Společně s daní z přidané hodnoty (DPH) a pojistným na sociálním a zdravotním pojištění tvoří nejvyšší příjem do státní pokladny. Hlavní otázkou při prodeji výrobků je, ve kterém státě bude výrobek zdaněn. Zda dojde ke zdanění ve státě, kde byl výrobek vyroben tzn. v zemi původu. Nebo zda dojde ke zdanění ve státě jeho spotřeby tzn. místa určení. Podle místa zdanění rozlišujeme princip výběru daně v zemi původu nebo princip výběru daně v zemi spotřeby. Když je výrobek vyroben a dodán ke spotřebě v tom samém státě, dochází ke zdanění výrobku v daném státě. V dnešní době je ale běžnější situací vyrobit výrobek v jedné zemi a dodat ho do jiné země, spotřeba výrobku probíhá tedy v jiné zemi. Pak je ale nutné dodržet zásadu, že každý výrobek musí být zdaněn jen a pouze jednou. Ve většině případů bývá výrobek zdaněn ve státě, ve kterém byl vyroben.

1.2.1. Historie spotřebních daní

Spotřební daně byly zavedeny do daňového systému České republiky v lednu roku 1993 při velké daňové reformě, kdy se daňový systém přiblížil daňovým systémům vyspělých států. V době zavedení spotřebních daní nebyla Česká republika

členem Evropské unie, přesto však přijala systém, který byl zcela kompatibilní se systémem členských států EU. Česká republika přistoupila k přijetí nového zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebních daních“). V současné době tento zákon přímo určuje, co je předmětem spotřební daně, včetně výše sazby daně na daný kalendářní rok, za jakých podmínek jsou výrobky předmětem spotřební daně a za jakých podmínek jsou od této daně osvobozeny, jakým způsobem může být s těmito výrobky nakládáno a jaký orgán vykonává nad nimi správu. Správu nad spotřebními daněmi vykonává Celní správa České republiky.⁸

1.2.2. Druhy spotřebních daní

1.2.2.1. Minerální oleje

Minerální oleje předmětem spotřební daně. Jsou nejpočetnější skupinou vybraných výrobků – řadíme zde motorové benzíny, motorová nafta, lehký topný olej, petrolej, kerosin, těžký topný olej, odpadní oleje, zkapalněné oleje, vazelína, parafín a různé směsi. Všechny výše uvedené oleje jsou předmětem spotřební daně, pokud jsou využívány za účelem pohonu motorů nebo při výrobě tepla. *„Pokud jsou však použity jinak např. jako surovina při výrobě ředidel, jsou od daně osvobozeny při splnění podmínky držení tzv. zvláštního povolení na přijímání a užívání vybraných výrobků osvobozených od daně.“*⁹

1.2.2.2. Líh

Lích předmětem spotřebních daní. Předmětem spotřební daně z lihu jsou výrobky obsahující lích (etanol s vodou) s výjimkou vína a piva, které jsou samostatným předmětem spotřební daně z vína a spotřební daně z piva. Lích se dále dělí na kvasný lích, který vznikne zpracováním přírodních surovin a získáváme ho destilací. A dále na syntetický lích, který vzniká chemickou syntézou, pochází z ropy a uhlí, ze kterého vzniká denaturovaný lích, který je znehodnocen k pitným účelům. Zaplacená spotřební daň u lihu se prokazuje nalepením kontrolní pásky přes víčko a hrdlo láhve.¹⁰

⁸ § 1 zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

⁹ § 44-65 zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ § 66-79a zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

1.2.2.3. Pivo

Pivo předmětem spotřební daně. Spotřební daň z piva se platí za pivo s obsahem alkoholu větším než 0,5 % objemových alkoholu a směsi piva s nealkoholickými nápoji s obsahem alkoholu větším než 0,5 % obj. alkoholu. Sazba daně se liší tím, jaká je velikost pivovaru. První kategorií je malý závislý pivovar, jehož roční výroba nepřekračuje 200 000 hl piva. Druhou kategorií jsou pivovary, které nejsou malými nezávislými pivovary, jehož roční výroba nepřekračuje 200 000 hl piva. Poslední kategorií je domácí výroba piv, která je osvobozena od spotřební daně při splnění podmínek daných v zákoně o spotřebních daních.¹¹

1.2.2.4. Víno a meziprodukty

Víno a meziprodukty předmětem spotřebních daní. Předmětem daně z vína jsou vína a meziprodukty s obsahem alkoholu vyšším než 1,2 % objemových alkoholu, ale maximálně do 22 % obj. alkoholu. Při více než 22 % obj. alkoholu se stávají předmětem daně z lihu. Vína dělíme také do více kategorií. První kategorií jsou vína šumivá, která se vyznačují speciálně upravenou zátkou, která je pod tlakem např. Bohemia sekt. Další kategorií jsou vína tichá, která jsou nejznámější vína např. Chardonnay, Cabernet Sauvignon. Poslední kategorií jsou meziprodukty. Jsou jimi vína, která nejsou ani vínem šumivým, ani tichým. Příkladem meziprojektu je burčák.¹²

1.2.2.5. Tabákové výrobky

Tabákové výrobky předmětem spotřební daně. U tabákových výrobků se spotřební daň platí u místně příslušného Celního úřadu, který následně vydá tabákové nálepky, které jsou nalepeny na tabákové výrobky při samotné výrobě. Předmětem daně z tabákových výrobků jsou tabákové výrobky dělící se do tří skupin – první skupinou jsou cigarety, druhou skupinou jsou doutníky a cigarillos, třetí skupinou je tabák vhodný ke kouření. Cigaretami se dle zákona o spotřebních daních považují tabákové provazce, které se kouří v nezměněném stavu, dále tabákové provazce, které se vloží a následně zabalí do dutinek z cigaretového papíru.¹³

¹¹ § 80-91 zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

¹² § 92-100b zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

¹³ § 100c-129 zákona č. 353/2003 Sb., Zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Cigarillos jsou malé doutníčky s váhou do 3 g na kus, které jsou na rozdíl od klasických doutníků menší a slabší. Tabákem ke kouření se rozumí též i tabákový odpad, který je upraven pro konečného spotřebitele. „*Tabák ke kouření se dále člení do 3 podkategorií na tabák řezaný (popřípadě jinak dělený, kroucený nebo lisovaný do desek, způsobilý ke kouření bez dalšího průmyslového zpracování), tabákový odpad (upravený pro prodej konečnému spotřebiteli, který je možné kouřit) a tabák ke kouření (obsahující více než 25 % hmotnosti tabákových částic užších než 1 mm – jedná se o jemně řezaný tabák určený pro ruční výrobu cigaret).*“¹⁴ Spotřební dani nepodléhá šňupací a žvýkácký tabák. Sazba spotřební daně z tabáku je sjednocená na 2860 Kč/kg. Spotřební daň z cigaret pro rok 2022 je pevná část daně stanovena na 1,88 Kč/kus – nejméně však 3,36 Kč/kus. „*Spotřební daň u doutníků a cigarillos pro rok 2022 je stanovena na 2,19 Kč/kus.*“¹⁵ „*Od dubna roku 2019 je zavedena spotřební daň i ze zahříváných tabákových výrobků, čímž rozumíme produkt např. ve tvaru tyčinky či kapsle, který obsahuje speciální tabákovou směs určenou k užití ve zvláštním elektronickém zařízení.*“¹⁶ V České republice se jedná o zařízení IQOS, HEETS. Sazba daně ze zahříváných tabákových výrobků se stanoví ve výši 2,860 Kč/g. Zavedení a zvyšování spotřebních daní by mělo vést ke zvýšení příjmů do státní pokladny a ke zlepšování ochrany veřejného zdraví. V tabulce níže uvádím sazbu spotřební daně z tabákových výrobků pro rok 2022.

cigarety	pevná část 1,88 Kč/kus	nejméně však 3,36 Kč/kus
doutníky, cigarillos	pevná část 2,19 Kč/kus	
tabák ke kouření	pevná část 2 860 Kč/kg	
zahříváné tabákové výrobky	pevná část 2,86 Kč/kg	
surový tabák	2 860 Kč/kg	

Obrázek č. 1 zdroj: Celní správa České republiky

¹⁴ KOTENOVÁ, Bohumila. *Zákon o spotřebních daních: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-832-4.str.455

¹⁵ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. [cit.28.01.2022]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

¹⁶ Zahříváné tabákové výrobky: Oficiální webový portál společnosti PMI [online]. [cit.28.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pmi.com>

1.2.2.5.1. Tabákové nálepky

„Tabáková nálepka je speciální kolek, který ověřuje, že výrobce nebo dovozce cigaret nebo jiného tabákové výrobku zaplatil za konkrétní výrobek spotřební daň.“¹⁷ V České republice musí být nálepkou označena každá krabička cigaret nebo jiný tabákový výrobek. Prodejce nesmí prodávat cigarety nebo jiné tabákové výrobky za jinou cenu, než je uvedena na tabákové nálepce. Nálepka má rozměry 20x44 mm, na obou kratších koncích nálepky je černě vytištěná spotřebitelská cena balení, množství výrobků v balení a písmeno abecedy, charakterizující sazbu spotřební daně. U doutníku a cigarillos je vytištěna i cena za jednotlivý kus, cigarety se jednotlivě nesmí prodávat.¹⁸ Tabákové nálepky jsou státní ceninou, která se objednává u celního úřadu. Jde o speciální xenonový ceninový papír s ochrannými vlákny, které pod UV zářením žlutozeleně svítí. Veškeré náležitosti tabákové nálepky nalezneme ve vyhlášce č. 82/2019 Sb., Vyhláška o tabákových nálepkách.

Obrázek č.2 zdroj: wikipedia

1.2.2.5.2. Historie cigaret v České republice

První cigareta byla vyrobena v roce 1830, jejím vynálezcem byly zřejmě egyptští vojáci, kteří dostávali tabák jako odměnu, ale během válečných tažení s sebou neměli dýmky, a tak ho začaly balit do papíru.¹⁹

Do naší republiky se se tabák dostal až koncem 16. století a kouření dýmky se stalo oblíbenou zábavou ve společnosti. V roce 1920 krabička 36 ks cigaret stála kolem dvaceti haléřů. Během druhé světové války byly cigarety rozdávány na příděl,

¹⁷ Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

¹⁸ Tabáková nálepka: Oficiální webový portál wikipedia [online]. [cit.31.01.2022]. Dostupné z: <https://cs.m.wikipedia.org/wiki>

¹⁹ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

což bylo po válce zrušeno a od roku 1950 byly cigarety jako ukazatel vysoké životní úrovně.

Cigarety značky Lípa se daly sehnat za dvě koruny, levnější cigarety tzv. partyzánky za 1,60 Kčs. Dražší cigarety Sparty stály 8 Kčs. Cigarety z dovozu stály až 20 Kčs. V roce 1995 stály Sparty již 30 Kč, v roce 2000 již 40 Kč, od roku 2010 stoupala cena cigaret v průměru o necelé 3 Kč za rok. V roce 2021 se průměrná cena cigaret vyšplhala ke 110 Kč za krabičku 20 ks cigaret. Kdy kuřák zaplatí 72 % až 80 % na spotřební dani.²⁰

1.2.2.5.3. Výroba cigaret

Průmyslová výroba cigaret se provádí na vysoce výkonných moderních linkách s kapacitou až 20 000 cigaret za minutu. Celá výroba je řízena počítačem a spojuje důležité tři komponenty – cigaretové náplně, cigaretový papír a cigaretový filtr. Při spojení vzniká tzv. nekonečná cigareta, které se nařeže na požadovanou délku. Mezi nařezané cigarety se vloží filtrační vložka o dvojnásobné délce, po přilepení se obalí filtrovým papírkem a náustkovým papírem. Vznikne vyrobená tzv. dvojcigareta, která se v polovině rozřízne na dvě totožné hotové cigarety. Vyrobené cigarety se automaticky přesunují do baličky.²¹

Ruční výroba cigaret – ručně nasypaný tabák na tabákový papírek, který se ručně sroluje a pomocí slin slepí. Jednodušší varianta je pomocí ruční rolovačky.

1.2.3. Tabák

Tabák je produktem z listů rostliny rodového jména *Nicotiana*, která pochází z Ameriky. V současné době se tabák pěstuje nejen v oblasti původu, ale celkem v 117 zemích světa, kde je 33 milionů pěstitelů. Tabáková pole najdeme i v sousedním Německu, Polsku a Slovensku. V České republice byl tabák pěstován do roku 1994. Největším producentem tabáku v minulosti byla Severní Amerika, aktuálně jsou velkými pěstiteli Čína, Indie, Brazílie, ale i africké země, jako je Zimbabwe, Malawi a Kamerun. Z početné řady druhů tabáků se pro pěstování hodí k výrobním účelům jen dva druhy *Nicotiana tabaccum* a *Nicotiana rustica*. *Nicotiana rustica* má menší

²⁰ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²¹ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

význam. ²² Pěstuje se v omezené míře jako technická plodina a v asijských zemích k výrobě tradičních tabákových výrobků. Z *Nicotiana tabbaccum* bylo dlouholetým šlechtěním vypěstováno několik set odrůd s charakteristickými vlastnostmi, které jsou důležité z hlediska jejich dalšího použití. Jiné jsou požadavky na tabák používaný na výrobu cigaret a jiné jsou k výrobě doutníků.

1.2.3.1. Pěstování tabáku

Pěstování tabáku a následující výroba tabákových výrobků je složitý a zdlouhavý proces.²³ Než se tabákový výrobek dostane ke spotřebiteli, uplyne až několik let, během kterých je tabák podroben řadě technologických procesů. Po sklizni jsou listy sušeny na slunci, ve stínu či ve speciálních sušárnách.²⁴ Po usušení následují nejdůležitější kroky zpracování, jako je odžilování, fermentace a zrání, při kterých se mění vnitřní struktura tabáku. Snižuje se obsah nikotinu, jsou odbourávány bílkoviny, zvyšuje se obsah redukujících látek a tabák dostává aroma. Tabák do dýmek je ještě ochucován.

1.2.3.2. Sklizení tabáku

Sklizeň se provádí:
nejednou – strojem (20 %)
postupně – ručně (80 %)

Ke sklizni dochází na základě odumírání listů, kdy dochází ke stavu, který můžeme označovat jako „zralost listů“. Listy žloutnou, na krajích se začínají ohýbat, povrch listů začíná být hrbolatý a začíná ho pokrývat příjemně vonící pryskyřicové extrakty. Vůni, kterou u tabáku známe však listům dodá až vyzrání a následná fermentace. Při strojovém sklizení tabáku se používají chemické urychlovače zrání, sklízí se celé rostliny tabáku Burley²⁵ „sklizeň se nazývá „jednorázová sklizeň“ anglicky once-over harvesting. Ruční sklizení tabáku je prováděno u orientálního, doutníkového a virginského tabáku. Ruční sklizení spočívá ve sklizení listů podle zralosti ručním odtrháváním. Po sklizni jsou listy Kentucky Burley tabáku napichovány jehlou na cca 2 cm od okraje listu do žíly a nasazeny na provaz. Po zavěšení se listy

²² Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²³ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²⁴ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²⁵ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

roztáhnou, aby mezi nimi byla mezera. U orientálních odrůd tabáku jsou napichovány na jehlu cca 2 cm od okraje listu do žíly a nataženy na provaz délky 2-4 m. Rozložení na provaze je husté a listy se vzájemně dotýkají.²⁶

1.2.3.3. Sušení tabáku

Sušení tabáku je velice důležitý proces, který určuje použitelnost tabákových listů pro další použití. Jedná se o složitý biochemický proces, při kterém vznikají nové sloučeniny ovlivňující technologické, a především degustační vlastnosti.

1.2.3.3.1. Druhy sušení

Tzv. na zeleno – velmi rychlé sušení, aby se zachovala barva listu. Listy se konzervují bez změny svého složení. Takto suší tabákové listy v Číně, Mongolsku, Indii. Po většinou se listy rozloží po zemi nebo se suší uměle.²⁷

Tzv. na žluto – středně rychlé sušení, používané zejména u cigaretového tabáku. Tabák se suší až do doby zežloutnutí, kdy se rozloží chlorofyl. Výsledný produkt je charakteristický žlutou barvou, nízkým obsahem bílkovin a vysokým obsahem cukrů – tzv. světlé tabáky (BRIGHT, BLOND).²⁸

Tzv. na hnědo – velmi pomalé sušení až do doby zhnědnutí listů. Výsledným produktem jsou tzv. tmavé tabáky (DARK). Tento způsob sušení se provádí zejména u doutníkového tabáku, dýmkového tabáku, žvýkacího a šňupacího tabáku.²⁹

1.2.3.3.2. Způsoby sušení

Sušení na slunci (sun curing)³⁰ – sušení pomocí slunečního záření 18-28 dní dle počasí. Při dešti se uloží do kůlen, aby nezvlhl. Poté se věší na půdy na doschnutí žilnatiny.

Sušení vzduchem (air curing)³¹ - ve větraných sušárnách, kdy je zajištěno, aby slunce svítilo jednu půlku dne na jednu stranu střechy a druhou půlku dne na druhou stranu střechy. Dochází k přirozené cirkulaci vzduchu. Celý proces tohoto sušení trvá 45 až 60 dní. Sušení vhaněným vzduchem (flue curing)³² – v neprodyšně uzavřených

²⁶ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²⁷ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²⁸ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

²⁹ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

³⁰ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

³¹ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

³² Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

sušárnách s umělým vytápěním na 35-75 stupňů celsia. Sušení trvá 6-9 dní, kdy listy jsou zavěšena do rámu. Listy se zbarví do žluta při tak vysoké teplotě.

Sušení ohněm (fire curing) ³³– sušení probíhá ve větraných sušárnách, které se vytápějí otevřeným ohněm, který je rozděláván mimo sušárnu a teplý vzduch je k tabáku přiváděn pomocí komínů. Okouřené tabáky se používají jako koření do dýmkových směsí nebo k výrobě žvýkacího tabáku.

1.2.3.3.3. Fáze sušení

Sušení listů tabáku má pět fází:³⁴

První fáze – žlucení – začíná již odlomením listu od rostliny, kdy vznikají a zanikají biochemické procesy. Dochází k rozkladu chlorofylu a listy žloutnou.

Druhá fáze (fixace) – listy se intenzivně vysoušejí, aby se konzervovaly ve stadiu žluté barvy. Tento proces je podobný fermentaci.

Třetí fáze – v této fázi se vysušuje hlavní žíla při teplotách 60-75 stupňů celsia

Čtvrtá fáze – v této fázi se ochlazují listy, aby se daly navlhčit.

Pátá fáze – sušené listy jsou velice křehké, proto se musí navlhčit na průměrnou vlhkost 18 % vzduchem nasyceným vodní párou. Teplota při vlhčení nesmí přesáhnout 40 stupňů celsia.

³³ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

³⁴ Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. Pašování a padělání tabákových výrobků

Celní správa a Policie se zabývají nelegálním obchodem a pašováním tabákových výrobků kvůli daňovému úniku na spotřební daní. Dalším problémem je porušování práv k majiteli ochranné známky. Proto se problematikou zabývají velice intenzivně.

I přes neustále navyšování cen u tabákových výrobků, je poptávka na velice vysoké úrovni, protože kouření tabákových výrobků je návykové. Jedním z problémů je však pašování tabákových výrobků. Především lidé z ekonomicko-sociálně slabších vrstev se snaží vyhnout placení spotřební daně a snaží se všemožně sehnat levnější tabákové výrobky. Rozdíly v cenách tabákových výrobků mezi státy, vytváří příležitost k pašování. K tomu bohužel napomáhá i absence hraničních kontrol od vstupu do Evropské unie. Obecně lze konstatovat, že tabákové výrobky se vyrábějí, pašují, padělají a nelegálně prodávají. Nezákonný obchod s tabákovými výrobky je jedním z hlavních zdrojů příjmu pro organizovaný zločin.

Základní druhy nelegálního obchodu s cigaretami se dělí na:³⁵

- a) Pašované tabákové výrobky, které byly nabyty ve třetích zemích, kde je pořizovací cena daleko nižší než na trhu EU
- b) Padělané tabákové výrobky – jsou nelegálně vyráběné a následně prodávány bez ohledu na skutečného majitele práva k ochranné známce – např. napodobeniny cigaret Marlboro
- c) Illicit Whites (tzv. levné bílé) – pro příklad cigarety Jin Ling, Fest, NZ- jsou to cigarety neznámé značky, vyrobené za účelem nelegálního obchodu. Tyto cigarety jsou vždy vyráběny mimo území Evropské Unie. Výroba těchto cigaret je určena přímo pro pašeráky.
- d) Nelegální výroba a distribuce cigaret – ilegální továrny na výrobu cigaret v Evropské Unii nebo výroba cigaret mimo evidenci daňového skladu.

Na území Evropské Unie se cigarety dostávají prostřednictvím kontejnerů a nákladních automobilů na základě falešných celních dokumentů.

Kuřáka, který je závislý na nikotinu povětšinou nezajímá kvalita a původ tabákových výrobků, ale spíše cena, za kterou cigarety pořídí.

³⁵ HRUBÝ, Aleš, Současný nelegální obchod s tabákem a tabákovými výrobky. Celní správa České republiky

V posledních letech oblasti, ze kterých probíhá pašování tabákových výrobků jsou země bývalého Sovětského svazu – tzn. Bělorusko, Ukrajina, Moldávie, Rusko, kdy se jedná o cigarety tzv. Illicit Whites, ale i padělky světoznámých značek. Česká republika je jak tranzitní zemí při pašování tabákových výrobků, tak i koncová země. S délkou trasy pašování cigaret roste i riziko odhalení nelegálního obchodu ze strany celních orgánů a Policie. Ve většině případů nelegální zboží míří ke konkrétnímu zákazníkovi, který již za tuto službu dopředu zaplatil.

V posledních letech nejde o velké kontejnerové zásilky, nýbrž převážení nenápadnými osobními automobily či dodávkovými vozy. Ve většině případů mají automobily falešné registrační značky podle toho, na kterém území Evropské unie se právě nachází, aby nebyly hlídkám mobilního dohledu nápadné. Pokud projede dodávkový vůz s moldavskou registrační značkou, tak vzbudí u hlídky celní správy daleko větší pozornost než dodávka s českou registrační značkou.³⁶

Vždy se jedná o skupiny osob, nedá se mluvit o jednotlivcích. Každá osoba ve skupině má důležitou úlohu, aby došlo k hladkému přejezdu do místa určení. Úkolem řidiče vozidla je za každou cenu projet a nereagovat na pokyn k zastavení hlídky Celní správy či Policie.

Celní správa má tedy za úkol potírání nelegálního obchodu s tabákovými výrobky, při kterém využívá znalostí z předchozích odhalených případů nelegální výroby a distribuce tabákových výrobků. Dále analytické kontrolní a dohledové činnosti. Za další opatření se dá jistě považovat legislativní opatření, které proběhlo novelou zákona o spotřebních daních od 01.07.2015, kdy je zavedena spotřební daň ze surového tabáku, čímž skončila dřívější problematika s dovozem tabákových listů např. k dekorativním účelům, přičemž byl dále zpracován jako tabák ke kouření.

Za nárůstem pašovaných cigaret v České republice stojí větší počet zahraničních dělníků hlavně z Ukrajiny a z Běloruska, kde se cena krabičky cigaret pohybuje v rozmezí 29-40 Kč. Z pravidla pašeráci tyto cigaretové výrobky dovážejí do České republiky ve velkém množství a pokud je nezastaví hlídka celní správy při běžné kontrole, tak není šance je odhalit.

V případě padělání cigaretových výrobků, i přes nejmodernější technologii a obrovskou snahu výrobců padělaných cigaret, se najdou rozdíly oproti originálním

³⁶ HRUBÝ, Aleš, Současný nelegální obchod s tabákem a tabákovými výrobky. Celní správa České republiky

výrobkům. V terénu k tomuto zjištění pomůže UV světlo, lupa a samozřejmě znalosti a zkušenosti. Nejjednodušší rozpoznání padělku je podle tabákové nálepky. U celní správy je zkoumáno Celně kriminalistickým pracovištěm – CTL (Celně technologická laboratoř). Ze zemí EU si každá osoba starší 18 let může dovézt maximálně jeden kilogram tabáku ke kouření nebo 800 kusů cigaret, aniž by musel prokazovat jejich zdanění³⁷ v rámci zboží pro vlastní potřebu. Za vyšší množství bez dokladů ukládají celníci pokutu. Pokud by únik na dani přesáhl deset tisíc korun, hrozí trestní stíhání.

Dalším státem, ze kterého k nám proudí nelegální cigarety je Polsko, kde se cena za krabičku pohybuje cca 80 Kč, ale pořád to není jako v České republice přes 100 Kč, proto se pašerákům vyplatí cigaretové výrobky dovážet do ČR. Nejčastěji jsou ukryté v tajných schránkách kamionů, mezi zdvojenými stěnami, u nádrží kamionu, pod převáženým zbožím či v kulatinách dřeva. Celní správa využívá k takovému odhalení velkokapacitní rentgen či služební psy. Celní správa má výcvikové středisko pro služební psy v Heřmanicích v okrese Liberec. Služební psi u Celní správy se dělí do šesti kategorií. Služební psi kategorie TABÁK jsou vycvičení na objemové množství cigaret a tabáku, jsou nasazováni hlavně ke kontrole na tržištích, dopravních prostředcích, kontejnerů, a při domovních prohlídkách.

V roce 2019 hlídky mobilního dohledu celní správy odhalily 24 444 kilogramů tabáku, dále přes dva miliony kusů cigaret a 15 825 surového tabáku. Další záchyty jsou od policejního orgánu celní správy. Celkový únik na spotřební dani vznikl České republice výši 1 365 077 606 Kč.³⁸

³⁷ Dovoz zboží v EU: Oficiální webový portál Euroskop [online]. [cit.29.01.2022]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/595/sekce/dovoz-zbozi-v-eu/>

³⁸ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

Pro představu uvádím souhrnné statistiky zabaveného tabákového zboží (záchyty pouze policejního orgánu celní správy) za rok 2019 a rok 2020.

Výše finančních úniků a počty zajištěných tabákových výrobků 2019			
OP	únik/KČ	počet cigaret/ks	počet tabáku/kg
Praha	82.568.131	9.019.556	26.820
Brno	1.940.888	108.040	713,3
Ostrava	64.210.012	2.571.365	22.644
Olomouc	160.371	49.640	0
České Budějovice	0	0	0
Ústí nad Labem	1.706.537	397.580	289
Plzeň	2.544.707	960.999	89,75
Hradec Králové	1.211.946.960	0	506.360.000
CELKEM	1.365.077.606	13.107.180	506.410.556,05

Obrázek č.3 zdroj: vlastní

Výše finančních úniků a počty zajištěných tabákových výrobků 2020			
OP (TO)	únik/KČ	počet cigaret/ks	počet tabáku/kg
Praha	16.350.106	2.887.163	3.285,29
Brno	17.149.235	1.121.847	5.339,45
Ostrava	69.670.482	53.898	37.334,7
Olomouc	39.040	20.000	0
České Budějovice	0	0	0
Ústí nad Labem	1.301.776	216.719	297,73
Plzeň	369.459.589	39.373.803	85.488,15
Hradec Králové	13.392.383	57.300	5.909,1
CELKEM	487.362.611	43.730.730	137.654,42

Obrázek č. 4 zdroj: vlastní

Česká republika je tranzitní zemí, která je využívána k legálním i nelegálním přepravám tabáku do ostatních členských zemí Evropské unie. V České republice se nepěstuje tabák, pěstoval se zde pouze do roku 1994. V České republice se tabák smí skladovat a upravovat pouze ve schválených daňových skladech nebo u osob registrovaných pro nakládání se surovým tabákem.³⁹ Jedinou registrovanou výrobnou

³⁹ HRUBÝ, Aleš. *Oblast pátrání a odhalování trestné činnosti celní správy v roce 2018*. Celní správa České republiky

cigaret v České republice je pobočka Philip Morris International, dceřiná společnost Philip Morris ČR a.s. v Kutné Hoře. Továrna byla založena v roce 1812 a aktuálně vyváží své výrobky do 46 zemí po celém světě. Jedná se např. o značky Marlboro, L&M, Sparta atd.

Pro příklad z praxe uvádím případ z roku 2014, ve kterém docházelo v legálním daňovém skladu ke zneužívání systému skladové evidence tabáku tím, že menší část surového tabáku byla řádně naskladněna a zaevidována, ale větší část surového tabáku byla upravena, nařezána a dále distribuována pro nelegální výrobu tabákových výrobků na celém území Evropské Unie.

Potírání nelegálního obchodu s tabákovými výrobky, jejich padělání a pašování je pro Českou republiku dlouhodobě prioritním úkolem, jehož plněním se intenzivně zabývají české celní, daňové, policejní a justiční orgány. Nejde jen o nelegální obchod s tabákovými výrobky tudíž zkrácení daně, jde také o poškozování práv majitelů ochranných známek, poškozování trhu s tabákovými výrobky, praní peněz a s tím spojené výnosy z trestné činnosti. Díky geografické poloze České republiky, která nemá vnější hranice Evropské unie je nezbytné se na tento problém soustředit.⁴⁰

Nelegální cigarety se na území Evropské unie dostávají nejčastěji přes vnější celní hranici především prostřednictvím kontejnerů a nákladních automobilů na základě falešných celních dokumentů. Tento způsob pašování se týká především zemí v oblasti Středomoří. Mezi zeměmi Evropy se tak děje také a příčinou toho je především rozdíl ceny cigaret a spotřební daní dané země. Pro příklad uvádím průměrné ceny cigaret v Evropě.

Česká republika – 120 Kč

Francie – 202 Kč

Rakousko – 140 Kč

Německo – 166 Kč

Ukrajina – 38 Kč

Bulharsko – 75 Kč

⁴⁰ HRUBÝ, Aleš. *Oblast pátrání a odhalování trestné činnosti celní správy v roce 2018*. Celní správa České republiky

Černý trh s tabákovými výrobky však zpomalila v roce 2020 opatření proti šíření koronaviru, s tím spojené omezené cestování a uzavření hranic, kdy klesla poptávka po nelegálních tabákových výrobcích a přispěly k tomu také zavřené hranice mezi státy. Černý trh s nelegálními výrobky však nevymizel, spíše se objevuje nový „modus operandi“, a tím je zakládání výroben padělků cigaret přímo v České republice, kde se vyrábí padělané cigarety pro vývoz do okolních zemí. Jedná se o předsunuté nelegální výroby cigaret na území Evropské unie, které mají zásobovat západoevropské země.⁴¹

Celní správa odhalila na území České republiky v roce 2020 tři výroby nelegálních cigaret, kdy výroby ovládaly organizované skupiny z Polska, Ukrajiny, Moldavska a Běloruska, které zakládají v České republice pro tyto účely firmy s neexistujícími zahraničními vlastníky a jednateli, kolikrát i za pomoci bílých koňů. Následně dochází k pronájmu opuštěných výrobních hal, kde dochází ke skladování dovezeného tabákového materiálu. Dále tabákové skupiny postupně skupují nelegální výrobní linky, tohle se děje jak v evropských zemích, tak i mimo evropské země. Po zkompletování výrobních linek dochází k výrobě nelegálních cigaret a následné distribuci převážně v zemích evropské unie.

2.2. Operativně pátrací činnost Celní správy

Operativně pátrací činnost je právně ukotvený systém specifických metod a prostředků, které jsou využívány převážně utajovaným způsobem. V rámci Celní správy činnosti vykonávají pouze pověřené celníci působící na odborech Pátrání, kteří mají status policejního orgánu celní správy. *„Cílem operativně pátrací činnosti je ochrana společnosti před kriminálními jevy, v tomto účelu působí jak preventivně, tak represivně.“*⁴²

Policejní orgány musí takto konat vždy v souladu se zákonem.

⁴¹ HRUBÝ, Aleš. *Oblast pátrání a odhalování trestné činnosti celní správy v roce 2018*. Celní správa České republiky

⁴² DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 2011. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-351. str. 7-8

2.2.1. Operativně pátrací činnosti u Celní správy

Orgány činné v trestním řízení mají za úkol zjistit, zda byl trestný čin spáchán a zjistit pachatele daného trestného činu. V první řadě jde o zjištění a potrestání pachatele, dále také jde o předcházení a zamezování trestné činnosti, o prevenci a výchovu občanů.

Operativně pátrací činnosti probíhají ve všech případech utajovaným způsobem. Je to ucelený systém postupů v rámci pátrání k získávání, shromažďování, prověřování, případně rozpracování a dokumentování operativních informací. Získané informace napomáhají k odhalování trestné činnosti, vypátrání osob a věcí důležitých pro trestní řízení. Policejní orgán Celní správy má v kompetenci pouze fázi prověřování v trestním řízení, která bývá ukončena návrhem na zahájení trestního stíhání a spisový materiál je předán věcně a místě příslušnému útvaru Policie České republiky.

2.2.2. Podpůrné operativně pátrací prostředky dle zákona o Celní správě

Celní správa je při své činnosti oprávněna použít podpůrné operativně pátrací prostředky, jsou jimi krycí prostředky, krycí doklady, zabezpečovací technika, zvláštní finanční prostředky a informátor.⁴³ Použití podpůrných operativně pátracích prostředků je prováděno utajovaným způsobem.

2.2.2.1. Krycí prostředky

„Krycím prostředkem se rozumí věc, včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti orgánu celní správy.“⁴⁴

Pro představu jde například o speciálně upravené dopravní prostředky, oblečení, vybavení, které zastírá příslušnost k celní správě. Mohou být pořizovány z fondu zvláštních finančních prostředků (známé pod zkratkou ZFP).

⁴³ § 38 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ § 39 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

2.2.2.2. Krycí doklady

„Krycím dokladem se rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání činnosti orgánu celní správy anebo k jinému podobnému účelu.“⁴⁵ Krycím dokladem může být občanský průkaz, cestovní pas, řidičský průkaz, živnostenský list, firemní průkazy a další listiny, doklady, které zastírají totožnost daného celníka. Krycí doklady jsou buď zavedeny oficiálně do příslušných správních evidencí, nebo jsou pouze vytvořené za účelem operativního využití. Doklady využívá celník na základě operativní situace a operativního rozhodnutí.

2.2.2.3. Zabezpečovací technika

„Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem zabezpečení ochrany majetku a zamezení nedovolené manipulaci se zbožím a dále k dokumentování skutečnosti nasvědčujících porušování právních předpisů v oboru působnosti orgánů celní správy.“⁴⁶

Zabezpečovací technikou se rozumí například fotoaparát, videokamera používané při operativně-pátrací činnosti k zadokumentování zájmových osob, objektů, věcí apod.

Při využívání zabezpečovací techniky musí být dbáno na to, aby nebyla prozrazena veřejnosti při dokumentování.

2.2.2.4. Zvláštní finanční prostředky (ZFP)

„Zvláštními finančními prostředky jsou vyčleněné finanční prostředky, používané k úhradě některých výdajů v souvislosti s používáním operativně pátracích prostředků a ostatních podpůrných operativně pátracích prostředků. Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.“⁴⁷ Jde například o zaplacení nákupu některých krycích prostředků, či speciálního vybavení, pokrytí nákladů při schůzce s informátorem.

⁴⁵ § 40 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ § 41 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ § 42 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

2.2.2.5. Informátor

„(1) Informátorem je fyzická osoba poskytující orgánům celní správy informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyražena její spolupráce s orgány celní správy.

(2) Informátorovi lze poskytnout za jeho činnost finanční nebo věcnou odměnu.“⁴⁸
Informátorem může být zletilá osoba, která dobrovolně, vědomě a utajovaným způsobem poskytuje danému celníkovi operativní informace. Získané informace celník vede v režimu „Vyhrazené“. Celník je povinen tuto vzájemnou spolupráci utajovat. Informátoři jsou v praxi vytěžováni pouze vedoucími pracovníky jednotlivých odborů pátrání, kteří rozhodují i o výši případné finanční odměny.

2.2.3. Operativně pátrací prostředky dle trestního řádu

Policejní orgán Celní správy je stejně jako Policie České republiky podle § 158b zákona č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním oprávněn v řízení o úmyslném trestném činu použít operativně pátrací prostředky na základě oprávnění ministra financí č. 2/2016 dne 28. července 2018. Operativně pátrací prostředky jsou předstíraný převod, sledování osob a věcí, použití agenta. Operativně pátrací prostředky lze použít jen a pouze za účelem získání skutečností důležitých pro trestní řízení, a jen pokud nelze dosáhnout zjištění těchto skutečností jiným způsobem. Operativně pátrací prostředky lze použít jen za předpokladu, že byl spáchán úmyslný trestný čin. Pokud je v průběhu používání operativně pátracích prostředků pořizován zvukový, obrazový či jiný záznam, lze jej použít jako důkaz v řízení před soudem.⁴⁹

2.2.3.1. Předstíraný převod

„Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodej nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) jejíž držení je nepřípustné,*
- c) která pochází z trestného činu, nebo*

⁴⁸ § 43 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ § 158b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

d) *která je určena ke spáchání trestného činu.*“⁵⁰

Předstíraný převod u policejního orgánu celní správy se používá například u předstíraného nákupu zboží, podléhající úmluvě CITES, či u podezření na padělání ochranné známky, kdy policejní orgán provede nákup za účelem vyvrácení či potvrzení kriminalistické domněnky.

2.2.3.2. Sledování osob a věcí

*„Sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.“*⁵¹

Sledováním, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové či jiné záznamy, lze uskutečnit na základě písemného povolení státního zástupce. Pokud však sledováním zasahujeme do práv vyplývajících z Listiny základních práv a svobod, je zapotřebí předchozího povolení soudce. Povolení lze vydat na základě písemné žádosti s podezřením na páchaní konkrétní trestné činnosti. Lhůta sledování může být maximálně šest měsíců, poté prodloužena ještě jednou o šest měsíců. Pokud je ze sledování vyhotoven protokol, je možné tyto použít jako důkazy v trestním řízení. Pokud se sledováním nepotvrdí skutečnosti důležité pro trestní řízení, záznamy musí být předepsaným způsobem zničeny.⁵²

Sledování osob a věcí u policejního orgánu celní správy spočívá stejně jako u Policie České republiky ve sledování zájmových objektů, zájmových osob a získávání poznatků o nich.

2.2.3.3. Použití agenta

„(1) Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody

⁵⁰ § 158c odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ § 158d odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁵² DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 2011. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-351-2. str. 22-23

při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.⁵³

Osobou agenta může být jen příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Příslušník má vytvořenou legendu o své osobě, zastírá svou totožnost a všechny „nové“ údaje jsou dané do příslušných systémů. Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství nebo na návrh evropského pověřeného žalobce soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce podávající návrh.

2.2.3.4. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

„Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, může být vydán příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak

⁵³ § 158e odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí pro potřeby všech orgánů činných v trestním řízení Policie České republiky. Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřípustné. Zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Protokol o zničení záznamu založí do spisu.“⁵⁴

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88) představuje značný zásah do ústavních práv dotčených osob, proto jednou z podmínek vydání povolení k odposlechu je, že budou získány významné informace důležité pro trestní řízení. V přípravném řízení je třeba k povolení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu návrh státního zástupce, povolení k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu vydává soudce. Policejní orgán musí průběžně vyhodnocovat, zda trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Pokud již důvody pominuly, je povinen odposlech a záznam telekomunikačního provozu okamžitě ukončit, a to i před skončením doby povolení záznamu.⁵⁵

Podle ustanovení § 88a není cílem získat reálnou komunikaci odposlouchávaného, cílem je zjištění lokalizačních a technických údajů o proběhlé komunikaci. Příkaz k provedení lokalizačních úkonů vydává také soudce na návrh státního zástupce, stejně jako u § 88 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ § 88 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 2011. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-351-2. str. 25-26

2.3. Trestné činy v oblastí spotřebních daní z tabákových výrobků

Trestné činy v oblasti spotřebních daní se řadí do Hlavy VI. Hospodářské trestné činy, díl 2 – trestné činy daňové, poplatkové a devizové. Jedná se přímo u ustanovení § 240, § 244, § 245 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Policejní orgán celní správy tyto trestné činy vede ve fázi prověřování, další fáze trestního řízení provádí Policie České republiky.

2.3.1. Zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby

„(1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami,

b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo

c) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve velkém rozsahu, nebo

b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 písm. C) ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(4) příprava je trestná.⁵⁶

Ustanovení § 240 se nevztahuje přímo a jen na spotřební daně z tabákových výrobků. Nejčastěji páchané trestné činy pod tímto ustanovením jsou pro příklad – úmyslné nepodání daňového přiznání, dovoz pohonných hmot ze zahraničí (červená nafta), nelegální výroba lihu (pálenice). Při pašování či nelegální výrobě cigaret, pokud je škoda většího rozsahu spadá trestný čin pod toto ustanovení.

⁵⁶ § 240 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

2.3.2. Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží

„(1) Kdo s nálepkami, kontrolními páskami nebo jinými předměty k označení zboží pro daňové účely nakládá v rozporu s jiným právním předpisem v úmyslem způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo v rozpor s jiným právním předpisem dováží, skladuje, přepravuje nebo uvádí do oběhu zboží bez nálepek, kontrolních pásek nebo jiných předmětů k jeho označení pro daňové účely, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“⁵⁷

Povinnost značení tabákových výrobků tabákovými nálepkami najdeme v zákoně 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. Nejčastějšími příklady z praxe jsou cizinci, převážející přes území České republiky tabákové výrobky ve větším množství, než je pro osobní spotřebu.

Osobní spotřebou se rozumí:⁵⁸

Cigarety – 800ks

Krátké doutníky – 400 ks

Doutníky – 200 ks

Tabák – 1 kg

Lihoviny – 10 l

Aperitivy – 20 l (víno – 90 l (max. 60 l šumivého vína))

Pivo – 110 l

Pohonné hmoty – běžná nádrž + 20 l

⁵⁷ § 244 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Dovoz zboží v EU: Oficiální webový portál Euroskop [online]. [cit.29.01.2022]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/595/sekce/dovoz-zbozi-v-eu/>

Ustanovení § 244 trestního zákoníku opět platí i pro jiné spotřební daně, než jen daně z tabákových výrobků. Pro příklad dovezení, skladování, přepravování nebo uvádění do oběhu lihových výrobků bez kontrolní lihové pásky.

2.3.3. Padělání a pozměnění předmětu k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazující splnění poplatkové povinnosti

„(1) Kdo padělá nebo pozmění nálepky, kontrolní pásky nebo jiné předměty k označení zboží pro daňové účely anebo předměty pro daňové účely anebo předměty vydávané orgánem veřejné moci nebo jím zmocněnou právníckou osobou jako doklad o splnění poplatkové povinnosti v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo takové nálepky, pásky nebo předměty uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve značném rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“⁵⁹

§ 245 trestního zákoníku se zabývá trestním činem, který spočívá v padělání kontrolních pásek lihovin či tabákových výrobků.

2.4. Mezinárodní spolupráce

2.4.1. Evropský úřad pro boj proti podvodům OLAF

Evropský úřad pro boj proti podvodům je nezávislý subjekt působící v rámci Evropské komise, jehož posláním je chránit finanční zájmy Evropské unie vyšetřování podvodů, korupce a dalších nezákonných činností. OLAF provádí nezávislá vyšetřování podvodů a korupce v souvislosti s finančními prostředky Evropské unie, dále přispívá k posilování důvěry občanů v orgány Evropské unie a v neposlední řadě vypracovává účinnou politiku boje proti podvodům.⁶⁰

⁵⁹ § 245 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ Evropský úřad pro boj proti podvodům: Oficiální webový portál [online]. [citace ze dne 30.01.2022] Dostupné z: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/what-we-do_cs

OLAF byl zřízen v roce 1999. Členy úřadu jsou zástupci každého státu Evropské unie z řad policistů, celníků, právních expertů. Úřad má status generálního ředitelství včele s generálním ředitelem Nicholas Ilett.⁶¹ Sídlo úřadu je v Bruselu. Úřad také šetřil známou kauzu Čapího hnízda.

2.4.2. EUROPOL

Europol je organizací, která patří pod Evropskou unii. Zabývá se prevencí a potíráním organizované trestné činnosti. Snaží se o zefektivnění spolupráce jednotlivých členských zemí v potírání kriminality, prosazování práva v oblastech praní špinavých peněz, obchod s drogami, vozidly, lidmi a kulturními statky. Vznik organizace se datuje 1. října 1998, sídlí v nizozemském Haagu. Mezi činnost Europolu patří výměna dat a informací mezi mezinárodními policejními úřady, poskytování odborných a technických informací, zpravodajské činnosti.⁶²

Funguje na principu strategické spolupráce. Ve správní radě je vždy jeden zástupce každého členského státu.

2.5. Prověřování trestné činnosti Celní správou

2.5.1. Zahájení prověřování

Policejní orgán celní správy je povinen po zjištění relevantních informací o podezření, že byl spáchán trestný čin, neprodleně založit trestní spis v aplikaci Evidence trestního řízení. Trestní spis se také vede v papírové podobě ve dvou vyhotoveních. Jedním bude originál, který bude předkládán státnímu zástupci k nahlédnutí a dále pak po skončení fáze prověřování předán Policii České republiky. Druhým výtiskem bude stejnopis, který slouží k archivaci. Obsahem trestního spisu musí být podnět na základě něhož bylo zahájeno trestní řízení, listinné důkazy, lustrace zájmových osob, věcí, nemovitostí, úřední záznamy, podání vysvětlení, dožádání na základě součinnosti, odborná vyjádření, fotodokumentace a další důležité dokumenty. Po prvotní analýze dokumentů je potřeba vyplnění plánu prověřování v Evidenci trestního řízení.

⁶¹ Evropský úřad pro boj proti podvodům: Oficiální webový portál [online]. [citace ze dne 30.01.2022] Dostupné z: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/what-we-do_cs

⁶² Europol: Oficiální webový portál [online]. [citace ze dne 30.01.2022] Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>

Cílem fáze prověřování je získání kriminalisticky relevantních informací, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Typickými úkony ve fázi prověřování trestné činnosti na úseku spotřebních daní z tabákových výrobků jsou:

- vyžadování informací od správce daně (v tomto případě od Celního úřadu), zda byla dodatečně zaplacená spotřební daň, což bývá polehčující okolností před soudem
- lustrace zájmových osob a nemovitostí – v rámci informačního systému Celní správy
- použití operativně pátracích prostředků (předstíraný převod, sledování osob a věcí, použití agenta)
- použití podpůrných operativně pátracích prostředků (informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika, zvláštní finanční prostředky)
- odposlech a záznam telekomunikačního provozu – z důvodu, že trestná činnost na úseku tabákových výrobků je ve většině případů páchána osobami cizí příslušnosti, jde jen o zjištění lokalizačních a technických údajů o proběhlé komunikaci
- finanční šetření z důvodu zajištění výnosů z trestné činnosti – cílem je eliminovat škodu, která vznikla České republice. Trestná činnost se nesmí vyplácet.
- domovní a osobní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků-nařídít domovní prohlídku je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce⁶³. Domovní prohlídka probíhá v bytě, rodinném domě, chatě, ubytovně a prostorách k nim náležejících, jako jsou sklepy, garáže v domě, půda, kůlna. Prohlídka jiných prostor probíhá v kancelářích, vozidlech, skladech apod.
- vydání a odnětí věcí důležitých pro trestní řízení – sloužit mohou jako důkazy, jsou nástrojem trestné činnosti nebo jsou výnosem z trestné činnosti či náhradní hodnotou za tuto věc.

⁶³ § 83 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

2.5.2. Skončení fáze prověřování

Policejní orgán celní správy je oprávněn provádět šetření a prověřování ve věcné působnosti, kterou stanovuje trestní řád. Fáze vyšetřování již není v kompetenci pověřeného orgánu celní správy. Konečné opatření, které policejní orgán celní správy navrhuje je:

- a) Odevzdání věci dle ustanovení § 159a trestního řádu příslušnému orgánu k projednání přestupku, nebo jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání:
 - v případě, že se skutek stal, ale nejedná se o podezření ze spáchání trestného činu, neboť se jedná o přestupek, jiný správní delikt, nebo delikt, který lze kázeňsky nebo kárně projednat, policejní orgán nebo státní zástupce věc odevzdá opatřením

- b) Odložením věci dle ustanovení § 159a trestního řádu:
 - v případě, že se nejedná o podezření ze spáchání trestného činu
 - je-li trestní stíhání nepřipustné
 - je-li trestní stíhání neúčelné
 - je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, nebo bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem dle ustanovení § 172 trestního řádu
 - v případě, že se nepodařily zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání

- c) Dočasným odložením trestního stíhání dle ustanovení:
 - policejní orgán může rozhodnout o dočasném odložení trestního stíhání za podmínek uvedených v § 159c trestního řádu

- d) Rozhodnutím o nestíhání podezřelého:
 - státní zástupce může rozhodnout, že podezřelý nebude stíhán, pokud nebyly dostatečně zjištěny skutečnosti vylučující rozhodnutí o dočasném

odložení trestního stíhání a za podmínky, že podezřelý splnil své závazky podle § 159c trestního řádu

e) Zahájení trestního stíhání:

- Policejní orgán předá spisový materiál s návrhem na zahájení trestního stíhání věcně a místně příslušnému SKPV Policie České republiky.

3. Závěrečná část

3.1. Příklady z praxe záchytu nelegálních tabákových výrobků

Jako příklad z praxe mobilního dohledu celní správy jsem vybrala několik aktuálnějších případů ze záchytů pašovaných či padělaných tabákových výrobků. V přílohách bakalářské práce jsou fotky ze záchytů tabákových výrobků mobilního dohledu celní správy. Z fotek jsou patrné „obvyklé“ úkryty při pašování nelegálních tabákových výrobků ve vozidlech.

Při kontrolní akci v prosinci roku 2021, která byla zaměřená na pátrání po zboží uniklém celnímu dohledu byly pražskými celníky nezávisle na sobě a v krátkém časovém odstupu zajištěny dva rumunské kamiony, které převážely celkem 20 800 000 ks pašovaných cigaret značky Marlboro. V kamionech se mělo nacházet 26 palet s balícím papírem. Při otevření nákladového prostoru byl cítit zápach tabáku a za pomoci služebního psa vycvičeného na vyhledávání tabákových výrobků, byly odhaleny pašované cigarety. Celkový únik na spotřební dani byl více než 71 milionu korun.⁶⁴

Hlídka mobilního dohledu celní správy prováděla kontrolu kamionu polské imatrikulace, který měl v dokumentech uvedeno, že přepravuje brambory ze Slovenska do Německa. Po otevření nákladového prostoru zjistili, že je naložen paletami s červenou řepou, která byla krycím nákladem. Po vyložení palet bylo zajištěno dalších 25 palet, které obsahovaly třicet tisíc kartonů cigaret značky Marlboro bez platné tabákové nálepky. Předběžně vyčíslený daňový únik byl 19,2 milionu korun.⁶⁵

Celní správa na letišti Václava Havla v Praze odhalila zásilku, která směřovala z Dubaje do Prahy. Při fyzické kontrole zboží bylo zjištěno, že zásilka obsahuje 60 kg řezaného tabáku a 2 000 ks cigaret, které nebyly přihlášeny k celní kontrole.⁶⁶

⁶⁴ CLO Douane, měsíčník Celní správy České republiky 56. ročník, Praha

⁶⁵ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

⁶⁶ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

Během jednoho víkendu překazily celníci několik pokusů o propašování nezdaněných cigaret a tabáku z Polska. Při kontrolách bylo zajištěno celkem 32 880 ks cigaret a 6 kg tabáku. Neodvedená spotřební daň byla ve výši 121 536 korun.⁶⁷

Další případ je z kontrolní akce, která probíhala za pomoci velkokapacitního mobilního rentgenu. Při kontrole dodávkového vozidla ukrajinské imatrikulace, bylo zjištěno 9 000 ks cigaret s ukrajinskými tabákovými nálepkami v dutině pod podlahou a v prazích dodávky.⁶⁸

V rámci součinnosti s německými kolegy se celníci zaměřili na poštovní zásilky přepravované na trase Cheb (CZ) - Lipsko (DE). Na německé straně byl zastaven poštovní vůz a za pomoci služebních psů bylo nalezeno 1 000 ks cigaret a 400 g tabáku v poštovních vacích. V dalších zásilkách byly zajištěny také drogy.⁶⁹

Z těchto příkladů je patrné, že se trestné činnosti dopouštějí ve většině případů cizí státní příslušníci, a to převážně zastíráním převozu obvyklého zboží např. potravin. K páchaným trestným činům přispělo s největší pravděpodobností otevření státních hranic mezi státy Evropské unie a vzniklé absenci celních kontrol. Dá se říct, že zboží uniklé celnímu dohledu se dá vypátrat ve většině případů při běžných kontrolách vozidel. K posouzení přikládám statistiku kontrol a záchytů tabákových výrobků mobilním dohledem celní správy za rok 2020 a 2021. Z tabulek je zřejmé množství zajištěných výrobků za každý měsíc daného roku a předpokládaný únik na spotřební dani vzniklý České republice.

⁶⁷ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

⁶⁸ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

⁶⁹ Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

1.1.2020 - 31.12.2020

Kontroly vybraných výrobků útvary Dohledu CÚ - Zjištěná podezření porušení zákona č.353/2003 Sb., o spotřebních daních v roce 2020, údaje za celou ČR - Tabákové výrobky								
Měsíce	v dopravě				v provozovnách			
	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků ks	Předpokládaný únik na SPD v Kč	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků ks	Předpokládaný únik na SPD v Kč
Leden	809	18	182 596	529 528	416	8	11 678	33 866
Únor	501	12	23 440	67 976	318	9	12 694	36 813
Březen	58	2	2 200	6 380	144	5	1 547	4 486
Duben (Covid - 19)	28	1	8 400	24 360	12	0	0	0
Květen	37	5	363 240	1 053 396	93	1	980	2 842
Červen	102	10	33 280	96 512	323	6	73 438	212 970
Červenec	136	10	15 985	46 357	644	130	380 519	1 103 505
Srpen	59	2	4 000	11 600	396	25	23 314	67 611
Září	180	32	64 780	187 862	447	13	20 608	59 763
Říjen	148	11	34 380	99 702	262	12	14 041	40 719
Listopad	127	9	54 500	158 050	250	7	1 562	4 530
Prosinec	94	7	25 020	72 558	235	4	4 480	12 992
Celkem	2279	119	811 821	2 354 281	3540	220	544 861	1 580 097

1.1.2020 - 31.12.2020

Kontroly vybraných výrobků útvary Dohledu CÚ - Zjištěná podezření porušení zákona č.353/2003 Sb., o spotřebních daních v roce 2020, údaje za celou ČR - Tabák								
Měsíce	v dopravě				v provozovnách			
	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků kg	Předpokládaný únik na SPD v Kč	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků kg	Předpokládaný únik na SPD v Kč
Leden	22	10	136,39	335519,4	16	11	27,2	67010
Únor	23	8	187,317	460799,82	8	6	8,0	19631
Březen	8	4	13,265	32631,9	4	4	16,4	40251
Duben (Covid - 19)	1	1	59,85	147231	0	0	0,0	0
Květen	6	3	13,646	33569,16	2	2	22,8	56088
Červen	16	6	56,55	139113	14	6	19,2	47121
Červenec	37	10	49,19	121007,4	9	8	10,0	24622
Srpen	7	0	0	0	5	5	8,0	19778
Září	33	8	28,0699	69051,954	4	3	1,7	4167
Říjen	29	12	41,872	103005,12	4	2	13,6	33505
Listopad	20	8	24,907	61271,22	2	1	0,03	74
Prosinec	14	2	3,18	7822,8	0	0	0	0
Celkem	216	72	614	1 511 023	68	48	127	312 248

Obrázek č. 5 zdroj: webové stránky Celní správy

1.1.2021 - 31.12.2021

Kontroly vybraných výrobků útvary Dohledu CÚ - Zjištěná podezření porušení zákona č.353/2003 Sb., o spotřebních daních v roce 2021, údaje za celou ČR - Tabákové výrobky								
Měsíce	v dopravě				v provozovnách			
	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků ks	Předpokládaný únik na SPD v Kč	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků ks	Předpokládaný únik na SPD v Kč
Leden	180	23	168 858	489 688	364	8	27 919	80 965
Únor	132	8	38 400	122 880	267	6	6 262	20 038
Březen (8 22)	16	2	22 800	72 960	10	0	0	0
Duben	88	13	30 120	96 384	179	1	160	512
Květen	158	12	29 199	93 437	842	198	270 524	865 677
Červen	149	9	6 091 360	19 492 352	432	42	152 611	488 355
Červenec	86	17	104 340	333 888	302	21	67 369	215 581
Srpen	78	6	10 595	33 904	637	33	34 485	110 352
Září	96	6	27 816	89 011	464	18	15 209	48 669
Říjen	98	6	12 240	39 168	445	21	21 248	67 994
Listopad	103	16	266 020	851 264	476	17	9 270	29 664
Prosinec	108	13	20 830 380	66 657 216	332	6	22 500	72 000
Celkem	1292	131	27 632 128	88 372 152	4750	371	627 557	1 999 807

1.1.2021 - 31.12.2021

Kontroly vybraných výrobků útvary Dohledu CÚ - Zjištěná podezření porušení zákona č.353/2003 Sb., o spotřebních daních v roce 2021, údaje za celou ČR - Tabák								
Měsíce	v dopravě				v provozovnách			
	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků kg	Předpokládaný únik na SPD v Kč	Kontrol / Porušení		Množství zajištěných výrobků kg	Předpokládaný únik na SPD v Kč
Leden	29	9	64,41	158448,6	5	4	23,0	56580
Únor	33	7	14,54	39548,8	0	0	0,0	0
Březen (8 22)	6	3	250,7	681904	0	0	0	0
Duben	15	9	59,94	163036,8	2	1	5,0	13600
Květen	21	5	8,03	21841,6	10	9	63,9	173808
Červen	17	6	247,89	674260,8	18	3	384,0	1044480
Červenec	15	2	12,00	32640,0	3	3	8,0	21760
Srpen	14	2	6	16320,0	101	99	19,5	53040
Září	18	8	26,666	72531,5	37	37	8,5	23182
Říjen	20	1	4	10880,0	12	12	10,9	29648
Listopad	17	4	18	48960,0	28	25	23,00	62560
Prosinec	14	3	9	24480,0	11	6	136	369920
Celkem	219	59	721	1 944 852	227	199	682	1 848 578

Obrázek č. 5 zdroj: webové stránky Celní správy

3.2. Návrhy ke zlepšení činnosti celních orgánů během odhalování a prověřování trestné činnosti v oblasti nelegálních tabákových výrobků

Kontroly celní správou jsou pouze náhodné a po většinou na dálnicích. Většina pašeráků proto volí cestu po silnicích I. a II. třídy včetně předjezdců, komunikujících za pomoci vysílaček. Kontroly probíhají namátkově s označenými auty, které jsou velice nápadné pro pašeráky. Tímto bych zvýšila kontroly civilními automobily. Celní správa má k dispozici velkokapacitní rentgen, který je na celou Českou republiku jen

jeden, bylo by dobré zakoupení více velkokapacitních rentgenů, které by měly trvalé stanoviště na hraničních přechodech se sousedními státy. Největším problémem v této oblasti je zneužívání zrušení hranic v celé Evropské unii s okolními státy, které nastalo v roce 2007. Na základě rozhodnutí Evropské unie je velmi složité odhalit nelegální přepravu tabákové komodity.

Většina pachatelů této trestné činnosti jsou cizinci, mým návrhem by bylo vyhoštění z České republiky po spáchání závažnějšího či opakovaného trestného činu. V případě spáchání trestného činu občanem České republiky pak takový trest, aby bylo zřejmé, že páchaní trestné činnosti se nevyplácí. Tím by se ve společnosti zefektivnila i prevence před páchanou trestnou činností. Problémem jsou malé postihy při záchytech nelegálních tabákových výrobků. V mnoha případech jsou vyšší náklady trestního řízení než pak samotný peněžitý trest.

Současně s tímto se provádí finanční šetření, kdy na pachatele trestné činnosti působí hrozba zabavení majetku, který získal spáchanou trestnou činností než pak samotný trest. V případě, kdy nelze dohledat výnosy z trestné činnosti, popřípadě zajistit nástroj trestné činnosti, nebo došlo k jejich upotřebení a současnému prokázání příčinné souvislosti mezi výnosem a zajišťovanou věcí, přistupují orgány činné v trestním řízení k zajištění náhradní hodnoty, lépe řečeno k vyhotovení majetkového profilu. Jako objekt náhradní hodnoty slouží jakýkoli jiný majetek, který odpovídá její hodnotě. Orgány činné v trestním řízení přistupují ke zkoumání důvodů vedoucích k opravdové potřebě zajistit konkrétní věc dílem náhradní hodnoty a odůvodněnosti délky jejich trvání, přičemž nesmí dojít k nepoměrnému zásahu do vlastnického práva a nepřiměřenému dopadu na dotčenou osobu. Na začátku finančního šetření je nutné stanovit okruh prověřovaných osob. V případě, že je prováděno i na rodinné příslušníky, je třeba prokázat, že i tato osoba těžila z výnosů z trestné činnosti, byť například pouze ve formě běžného spotřebování finančních prostředků pocházejících z trestné činnosti pachatele. Jako příklad lze uvést situaci, kdy družka pachatele nepracuje, nemá příjem, ale jsou v jejím vlastnictví nemovitosti nebo vozidla. Na každém odboru je vyčleněn pouze jeden specialista na finanční šetření, což je málo. Je velice pracovně vytížen a v nějakých případech se z časového důvodu nedostane k vypracování finančního šetření při běžící lhůtě prověřování. Navrhuji, aby u přečinů si finanční šetření prováděli sami příslušníci, pokud lze z časového hlediska zrealizovat

tuto variantu. Pak by specialista na finanční šetření měl více prostoru a času na závažnější trestně činy.

Návrhem na zlepšení je prohlubování mezinárodní spolupráce zejména s Europolem a OLAFem. Je důležité předávat si informace s touto problematikou, k tomu by pak vedlo efektivnější odhalování trestné činnosti na úseku nelegálních tabákových výrobků. Dále také prohloubení mezinárodních vztahů nejen na úrovni celní, ale také policejní či justiční.

Návrh na zlepšení činnosti orgánů celní správy při odhalování a prověřování trestné činnosti na úseku spotřebních daní spatřuji například v nutnosti při operativně pátrací činnosti využívat efektivněji všech prostředků, kterými celní správa disponuje, zejména informátorů.

Návrhem na zlepšení je oblast Evidence trestního řízení (ETR), kterou sice od roku 2017 mají policejní orgány celní správy k dispozici, stejně jako orgány Policie České republiky, avšak evidence není propojená s Policií ČR, ani se státním zastupitelstvím, takže trochu ztrácí na významu spolupráce. V praxi to vypadá tak, že policejní orgán celní správy vede elektronický spis v Evidenci trestního řízení, plány a opatření, veškeré dokumenty, avšak při skončení fáze prověřování předává spis Policii České republiky v papírové podobě. Přijatý spis musí být přiděleným policistou naskenován a zaveden do jejích Evidence trestního řízení. Stejně tak státní zástupce nemá přístup do Evidence trestního řízení celní správy přístup, takže veškeré prodloužení lhůty, schůzky, návrhy probíhají osobně. Z finančních důvodu není evidence propojená, tím pádem dle mého názoru ztrácí zcela na významu a ulehčení spolupráce.

Ke zvýšení počtu záchytů pašovaných tabákových výrobků by mohl pomoci vyšší počet vycvičených služebních psů na vyhledávání tabákových výrobků, k výcviku využívá celní správa výcvikové středisko v Heřmanicích u Frýdlantu. Středisko je využíváno k výcviku psů nejen na vyhledávání tabákových výrobku, ale také drog, bankovek a Covid pozitivních osob.

4. ZÁVĚR

V první kapitole teoretické části byly objasněny základní pojmy daň, daňový únik, správce daně a daňový subjekt, v následné kapitole byly vyjmenované komodity spotřebních daní, jejich věcné i pojmové vymezení, historie spotřebních daní, sazby daně. V této části bylo zejména pracováno s odbornou literaturou a zákonnou úpravou spotřebních daní. Další kapitola se zabývá přímo komoditou tabákových výrobků, jejich druhy, historií a pěstováním, skladováním a sušením tabáku. Praktická část bakalářské práce je zaměřena na druhy pašování tabákových výrobků, na padělání tabákových výrobků a detailnější přiblížení tohoto problému. Dále je popisována úloha celní správy u tohoto problému a její postavení. Pro představu jsem vložila statistiku záchytů tabákových výrobků za rok 2020 a rok 2021 policejním orgánem celní správy. Další podkapitola je zaměřena na operativně pátrací prostředky, kterými disponují policejní orgány a dále podpůrné operativně pátrací prostředky dle zákona o celní správě. Podrobněji jsou představeny jeden po druhém a jejich využití u policejních orgánů. V bakalářské práci jsou dále dle trestního zákoníku analyzovány aplikace trestných činů, které se vztahují k páčání trestné činnosti na úseku spotřebních daní (§ 240, § 244, § 245 TZ). Okrajově je zmíněno o mezinárodní spolupráci v rámci Evropské unie, co se týče trestné činnosti páchané na úseku spotřebních daní. Poslední kapitola se zabývá prověřováním trestné činnosti policejními orgány celní správy, zahájením prověřování trestného činu, postupy, ukončením prověřování a následné možnosti předání spisového materiálu Policii České republiky. Následně navazuje závěrečná část, která popisuje vybrané příklady z praxe mobilního dohledu celní správy, jejich záchyty v oblasti komodity tabákových výrobků a statistiku za rok 2020 a za rok 2021, která uvádí počty záchytů a vyčíslený daňový únik.

Jedním z cílů bakalářské práce bylo i navrhnout jednotlivá dílčí opatření, která by mohla směřovat ke zlepšení činnosti orgánů celní správy při odhalování a prověřování trestné činnosti na úseku spotřebních daní, přičemž zde bylo poukázáno na nutnost při operativně pátrací činnosti využívat efektivněji všech prostředků, kterými celní správa disponuje, zejména informátorů. Další opatření je spatřováno ve zkvalitnění mezinárodní spolupráce mezi policejními orgány, zvýšení počtu specialistů na finanční šetření, a dále vyššího počtu vycvičených služebních psů na vyhledávání tabákových výrobků. Cíl bakalářské práce jsem v rámci svých možností splnila.

Přílohy – názorné fotografie ze záchytu pašovaných či padělaných tabákových výrobků

Obrázek č.6 zdroj: archiv GŘC

Obrázek č.7 zdroj: archiv GŘC

Obrázek č.8 zdroj: archiv GŘ

Obrázek č.9 zdroj: archiv GŘC

Obrázek č.10 zdroj: archiv GŘC

Obrázek č.11 zdroj: archiv GŘC

Obrázek č.12 zdroj: archiv GŘC

SEZNAM LITERATURY

Monografie

- CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: ASPI, 2008. 822 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 2011. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-351-2.
- DVOŘÁK, Vratislav. *Pátrání, finanční šetření, zajištění a odčerpávání výnosů z trestné činnosti: Sborník studií a dílčích výsledků empirických šetření II*. 2008. Praha: Tribun EU, 2008. ISBN 978-80-7399-628-4.
- DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0
- FIALOVÁ, H. a FIALA, J. *Ekonomický výkladový slovník*. 9. aktualiz. Vydání. Praha: A plus, 2011. ISBN 978-80-903804-5-5.
- KOTENOVÁ, Bohumila. *Zákon o spotřebních daních: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-832-4.
- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.
- NOVOTNÝ, František a kolektiv. *TRESTNÍ ZÁKONÍK 2010*. Praha: EUROUNION Praha, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
- PELC, Vladimír. *Prokazování původu majetku a daňové trestné činy: komentář k zákonu č. 321/2016 Sb., charakteristika daňových prvků a pojmů normy, předchozí legislativní iniciativy, daňové trestné činy*. Olomouc: Anag, spol s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7554-072-0
- SOVOVÁ, Olga a Zdeněk FIALA. *Základy finančního a daňového práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-223-3.

Zákonná úprava a interní akty řízení

Vnitřní předpis č. 30/2016, Operativně pátrací činnost orgánů celní správy

Vnitřní předpis č. 32/2016, Zabezpečení úkolů pověřeného celního orgánu

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudím

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 353/2003 Sb., zákon o spotřebních daních

Webové stránky a elektronické zdroje

Celní správa České republiky: Oficiální webový portál Celní správy České republiky [online]. [cit.28.01.2022]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz>

Dovoz zboží v EU: Oficiální webový portál Euroskop [online]. [cit.29.01.2022]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/595/sekce/dovoz-zbozi-v-eu/>

Evropský úřad pro boj proti podvodům: Oficiální webový portál [online]. [citace ze dne 30.01.2022] Dostupné z: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/what-we-do_cs

Ministerstvo financí České republiky: Oficiální webový portál ministerstva financí. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz>

Tabáková nálepka: Oficiální webový portál wikipedia [online]. [cit.31.01.2022]. Dostupné z: <https://cs.m.wikipedia.org/wiki>

Zahřívání tabákové výrobky: Oficiální webový portál společnosti PMI [online]. [cit.28.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pmi.com>

Ostatní

HRUBÝ, Aleš. *Oblast pátrání a odhalování trestné činnosti celní správy v roce 2018.*

Celní správa České republiky

HRUBÝ, Aleš, *Současný nelegální obchod s tabákem a tabákovými výrobky.* Celní

správa České republiky

Generální ředitelství cel, tabák, příručka pro vnitřní potřeby